

20. новембар 2023.

„КУЋНО ЦАРИЊЕЊЕ“ И ПОЈЕДНОСТАВЉЕЊА ТРАНЗИТНОГ ПОСТУПКА

Глобализација тржишта је довела до беспопштедне тржишне утакмице у којој привредни субјекти више нису у могућности да свој удео у националном тржишту штите разним царинским и нецаринским баријерама.

Да би се у оваквим условима пословања стекла предност у односу на конкуренцију изузетно је битно да се у што краћем року роба отпреми у иностранство или допреми из иностранства. Већа брзина и предвидивост трајања отпреме или допреме робе омогућава пословање без залиха или са изузетно малим залихама робе уз смањење износа потребног обртног капитала, олакшава се увођење сменског рада и специјализација производње, тј. ствара се предуслов за бољу и јефтинију организацију производње, а уколико се ради о трговачкој делатности повећава се способност предузећа да брзом доставом робе боље удовољи потребама купца.

С друге стране, умножавање претњи по безбедност и сигурност земље условљава повећање броја царинских и других контрола на граничним прелазима као и потребу за увођењем мера које смањују брзину одвијања класичних (редовних) царинских поступака који се спроводе у робним царинским испоставама у унутрашњости. Све наведено онемогућава привредним субјектима да унапред знају колико ће царинска извозно/увозна процедура трајати чиме се отежава планирање и спровођење спољнотрговинског пословања.

Уколико се роба отпрема у иностранство коришћењем друмског саобраћаја у редовном извозном царинском поступку, извозник је у обавези да превозно средство у којем се роба налази допреми до паркинга/терминала на којем надлежна организациона јединица Управе царина спроводи мере царинске контроле. Коришћење терминала се плаћа, а извозни поступак започиње тек када извозник или његов царински заступник (шпедитер) царинском органу поднесе папирни примерак царинске декларације са припадајућим документацијом. Декларације се обрађују по редоследу подношења почевши од оне која је најраније поднета при чему трајање контролних радњи није прецизно ограничено. То значи да извозник не зна када ће царинска процедура бити окончана. Додатно, ситуацију усложњава и чињеница да царинске испоставе извозне декларације најчешће примају у периоду понедељак-субота од 08.00 до 18.00 часова, а царински реферати у периоду понедељак-петак од 08.00 до 14.00 часова. Некад је обавезно, а често и пожељно, да се након окончаног царинског поступка извозног смера роба декларише за поступак транзита што додатно одлаже отпрему робе у иностранство.

Допрема робе из иностранства се одвија по сличним правилима. Друмско превозно средство на којем се роба налази се са граничног прелаза упућује на паркинг/терминал у унутрашњости где надлежна организациона јединица Управе царина спроводи редовни

увозни поступак. То подразумева чекање у два реда, први да се изврши окончање транзитног поступка, а други да се одобри пуштање робе у неки царински поступак увозног смера (нпр. складиштење, стављање робе у слободан промет, привремени увоз, активно оплемењивање, итд.). Ни у овом случају није могуће предвидети колико дуго ће наведено царинско поступање трајати, а време у којем је царинском органу могуће поднети царинску декларацију је још краће од оног за извоз.

Сличне процедуре се спроводе и при коришћењу других видова транспорта робе.

Осим изузетно, ван прописаног радног времена, ноћу и празником није могуће обавити извозно/увозно царинење у редовном поступку. Најгори сценарио за извознике или увознике је да услед непредвиђених околности царинске процедуре не буду окончане последњег радног дана у недељи услед чега роба остаје заробљена на возилу читав викенд. Додатни трошкови ауто дана или трошкови дангубе у осталим видовима саобраћаја, прекорачење рокова доставе робе који доводе до наплате уговорних „пенала“ те заустављање производње због недостатка репроматеријала су само неке од последица које могу настати.

Ово ставља у изузетно неповољан положај извознике/увознике који своју робу отпремају/примају по систему „just in time“, ако се од њих тражи испорука у тачно одређеним временским интервалима (нпр. сваких 6 или 8 сати) или уколико имају сменски организовану производњу производа које због кварљивости или кратког рока употребљивости треба одмах отпремати купцу.

Имајући разумевања за потребе привредних субјеката, Управа царина је омогућила коришћење поједностављења транзитног поступка као што су Овлашћени прималац и Овлашћени пошилалац и више различитих поједностављења царинских поступака везаних за извоз и увоз робе (поступци „кућног царинења“, поступак „по фактури“, итд.) који уклањају потребу да возило с робом долази на терминал, царински колосек или друго место одговарајуће за коришћени вид саобраћаја, омогућавају да се извозни и увозни царински поступци спроводе и мимо редовног радног времена царинарнице и у највећем броју случајева гарантују да ће појединачни царински поступак трајати 15 минута, уколико царински службеници не врше за привредног субјекта видљиву физичку или документарну контролу.

Постоји више начина декларисања робе за поступак „кућног царинења“ па увозници и извозници треба прво да разумеју предности и мане сваког од њих како би изабрали онај најисплативији, да унапред обуче своје запослене, да редифинишу свој однос са царинским заступницима (уколико их ангажују) и да створе техничке предуслове за одговарајућу електронску комуникацију са Управом царина.

При **Поједностављеном царинском поступку при извозу робе**, тј. извозном „кућном царинењу“, возило на којем је роба се поставља на место у оквиру круга фабрике, складишта или другог простора извозника, које је унапред одобрено од стране царинског органа. У зависности од облика одобреног поједностављеног извозног поступка, извозник директно или путем заступника, коришћењем електронске размене података царинском органу подноси поједностављену декларацију или обавештење које садржи прописане податке које је претходно евидентирао у својим пословним књигама. Евидентирање у пословним књигама се сматра подношењем поједностављене декларације

и може се користити само за царинске поступке извоза, привременог извоза амбалаже и поновног извоза амбалаже.

Ако се електронским путем подноси поједностављена декларација, исправно попуњена декларација се по пријему аутоматски прихвата док се у случају подношења поједностављене декларације евидентирањем у пословним књигама, радња евидентирања се по свом правном дејству поистовећује са радњом прихватања декларације од стране царинског органа.

Уколико царински орган не одлучи да приступи физичкој или документарној контроли, обично након 15 минута од пријема декларације или обавештења, поступајућа царинарница електронском разменом података враћа електронски нумерисану и потписану декларацију односно повратну поруку да роба може да се стави у захтевани поступак. Уколико царински службеници одлуче да изврше физички преглед робе или преглед документације, поступак ће трајати по потреби, а свакако дуже од наведених 15 минута.

По пријему нумерисане и потписане декларације, извозник је штампа на прописаном обрасцу Јединствене царинске исправе и уручује потребну документацију возару који робу отпрема до граничног прелаза одакле иста иступа са територије Републике Србије. Након што роба буде отпремљена, у року од 10 дана од дана пуштања робе, извозник је у обавези да царинарници поднесе допунску царинску декларацију у облику штампаног папирног примерка већ поднете електронске поједностављене декларације, са прописаним прилозима.

И у случају евидентирања у пословним књигама, након штампања повратне електронске поруке и отпреме робе, у року од 10 дана од дана пуштања робе постоји обавеза подношења допунске декларације и то за све поједностављене декларације за које је спроведен поступак у претходној недељи при чему се једна допунска декларација може поднети за више поједностављених декларација уколико је то дозвољено правилима о попуњавању декларација.

Приликом извоза робе преференцијално порекло робе се декларише изјавом о пореклу на фактури, отпремници или другој комерцијалној исправи или изјавом овлашћеног извозника чиме се уклања потреба за издавањем сертификата о преференцијалном пореклу робе (Уверења о кретању робе ЕУР.1). То значи да за пошиљке чија вредност прелази 6.000 €, извозник мора поседовати статус **Овлашћеног извозника** који одговара декларисаној роби и тржишту на које се роба пласира. Овакво пословање смањује ризик од прављења грешака при попуњавању сертификата које иностраном купцу могу причинити непријатности и финансијски трошак при увозном царинењу.

Уколико се у иностранство поново извози страна роба након окончања поступака привременог увоза или активног оплемењивања, носилац одобрења за „кућно царинење“ мора обезбедити да из својих простора или просторија, након завршетка поступка поновног извоза, роба може да се декларише за поступак националног или заједничког транзита коришћењем статуса **Овлашћеног пошиљалоца**. Уколико извозник за то има интерес, у транзитни поступак може ставити и домаћу робу претходно декларисану за поступак извоза или привременог извоза. Како је постављање царинских обележја најчешће обавезно у транзитном поступку, пошиљалац од надлежне царинарнице мора прибавити одобрење за коришћење посебних пломби.

При **Поједностављеном царинском поступку при увозу робе**, т.к. увозном „кућном царинењу“, возило на којем је роба се са граничног прелаза директно упућује на унапред утврђено место у оквиру круга фабрике увозника, складишта или другог простора одобреног од стране царинског органа. Да би се у просторима или просторијама по избору увозника окончао транзитни поступак који започиње у иностранству (заједнички транзитни поступак) или на граничном прелазу преко којег роба улази на царинско подручје Републике Србије (национални транзит), увозник мора обезбедити могућност окончања транзитног поступка коришћењем привилегија **Овлашћеног примаоца**. Након завршетка поступка транзита, у зависности од облика поједностављења увозног поступка који му је одобрен, увозник директно или путем заступника коришћењем електронске размене података царинском органу подноси поједностављену декларацију или обавештење које садржи прописане податке које је претходно евидентирао у својим пословним књигама. Евидентирање у пословним књигама се сматра подношењем поједностављене декларације и може се користити само за поступке царинског складиштења, стављања робе у слободан промет, привременог увоза амбалаже и поновног увоза амбалаже.

Ако се подноси електронска (поједностављена) декларација, исправно попуњена декларација се аутоматски прихвата од стране царинарнице и уколико царински орган не одлучи да приступи физичкој или документарној контроли, најчешће 15 минута након пријема декларације, царинарница електронском путем враћа електронски потписану и нумерисану декларацију и по потреби обавештење о царинском дугу (т.к. „царински рачун“). Уколико царински службеници одлуче да изврше физички преглед робе или преглед документације поступак ће трајати по потреби, а свакако дуже од наведеног времена. Увозник на прописаном обрасцу Јединствене царинске исправе штампа достављену декларацију и користи робу у складу са одобреним царинским поступком. Обавеза плаћања царинског дуга настаје од тренутка пријема електронске поруке од царинарнице, а царински дуг се мора измирити у року од 8 дана.

У случају подношења обавештења с подацима евидентираним у пословним књигама, царинарница одмах електронским путем обавештава декларанта да је исправно попуњено обавештење примљено и уколико царинарница не врши даљу проверу, у року од 15 минута електронском поруком обавештава декларанта да је слободан да робу стави у захтевани царински поступак. У овом случају, царински обвезник ужива право на одложено плаћање царинског дуга сходно чл. 96. Царинског закона.

У оба случаја, у року од 10 дана од тренутка пуштања робе, увозник је у обавези да царинарници поднесе допунску царинску декларацију са прописаним прилозима. Допунска декларација може бити у облику електронски прослеђене поједностављене декларације штампане на обрасцу Јединствене царинске исправе или у случају када су подношена електронска обавештења, у облику нове декларације (једне или више) за све поједностављене декларације (евидентирања у пословним књигама) за које је поступак спроведен у претходној недељи.

Поред тога што морају бити у могућности да електронски комуницирају са Управом царина и по потреби да положе обезбеђење за плаћање царинског дуга, носиоци одобрења за извозно и увозно „кућно царинење“ пословно настањени у Републици Србији, морају испуњавати и опште услове финансијске ликвидности, услове

придржавања царинских, пореских и других прописа као и услове вођења пословне евиденције и по потреби евиденције о превозу.

Извозни и увозни царински поступци се уз изричито одобрење царинарнице могу спроводити по систему 24/7/365, тј. сваког дана у години без обзира на радно време царинарнице. Наведеним се омогућава континуирана отпрема и допрема робе уз повећану искоришћеност ангажованих материјалних и људских ресурса.

Тиме што друмска возила с робом не морају да одлазе на „царински терминал“ не само да се штеди на трошковима терминала већ се смањују и трошкови на име горива, а роба се брже испоручује примаоцу. Како роба иде директно на одредиште, нема непотребне вожње теретних возила кроз насељена места чиме се избегавају саобраћајне незгоде које могу изазвати губитак људских живота, материјалну штету, негативне последице по животну средину и имати нежељени утицај на углед извозника/увозника посебно уколико исти послују као друштвено одговорне компаније.

Носиоци одобрења за извозно и увозно „кућно царинење“ могу ангажовати царинске заступнике да уместо њих обављају радње за које су овлашћени.

Уколико извозници/увозници не желе да буду носиоци одобрења за „кућно царинење“, а желе да уживају погодности које ови поступци омогућавају, могу ангажовати царинског заступника који је носилац одобрења за **Поједностављени поступак при увозу робе за царинске заступнике** или за **Поједностављени поступак при извозу робе за царинске заступнике**.

Без обзира на обим услуга које пружају, царински заступници (шпедитери) пре давања понуде за своје услуге морају у потпуности да схвате своју улогу у царинском поступку и да буду способни да израчунају за то везане трошкове.

Одобрење за поједностављени поступак при увозу или извозу робе чији је носилац царински заступник може се користити за заступање највише 10 привредних субјеката при чему заступање мора бити посредног типа. Дозвољено је спровођење само царинских поступака извоза, привременог извоза и поновног извоза, привременог извоза амбалаже и поновног извоза амбалаже односно стављања робе у слободан промет, царинског складиштења, привременог увоза и поновног увоза, привременог увоза амбалаже и поновног увоза амбалаже.

Посредни царински заступници морају поседовати статус АЕОЦ (овлашћени привредни субјекат за царинска поједностављења), одобрење за управљањем јавним царинским складиштем типа I, одговарајуће обезбеђење за стављање у слободан промет и одговарајуће обезбеђење за поступак складиштења или одобрење о ослобођењу од полагања обезбеђења.

Такође, поред тога што морају бити у могућности да електронски комуницирају са Управом царина, посредни царински заступници морају испуњавати и опште услове финансијске ликвидности, услове придржавања царинских, пореских и других прописа, као и услове вођења пословне евиденције и евиденције о превозу.

Сам поступак извозног и увозног царинења се спроводи по истим принципима као и поступак чији су носиоци извозници и увозници. Стога, посредни царински заступници морају поседовати и статус Овлашћеног примаоца (ради спровођења увозног поступка) односно статус Овлашћеног пошиљаоца ако се у иностранство поново извози страна роба.

Уколико се извози пошилика робе чија вредност прелази 6.000 € и коју прати доказ о преференцијалном пореклу, заступано лице/извозник мора поседовати одговарајући статус Овлашћеног извозника.

Добијање одобрења за спровођење поједностављених царинских поступака омогућава привредним субјектима да се постепено и благовремено припреме за беспапирно пословање и друге новине које предвиђају царински прописи.

На тај начин се укупно пословање (набавка, производња, продаја, посредовање, итд.) привредног субјекта усаглашава с „најбољом светском праксом“ што само по себи доприноси бољем планирању, ефикаснијем пословању и подизању угледа бренда компаније.

Аутор: Борислав Ињац